

DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA TÜRKÇE EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDA OKUTULAN SEÇMELİ DERSLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Okt. Ferhat ÇİFTÇİ, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, ferhatciftci1@gmail.com

ÖZ

Türkçe öğretimi, ana dili bağlamında eğitim-öğretim süreçlerinin bütün kademelerinde yer alan temel öğretim alanlarından biridir. Yaşam içerisinde bireysel ve toplumsal varlığın devamı, kültürel etkileşim ve eğitsel formasyon için dile ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç dil bilinci, dilin kültürel ve işlevsel boyutu gibi durumları söz konusu etmektedir. Türkçe öğretimi, bu doğrultuda bireylerde dil becerileri olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın gelişimini sağlayan bir disiplindir. Bu becerileri, sadece dil kavramı etrafında, kendi içine dönük olarak düşünmek yanlıştır. Hem kendi içinde hem de diğer disiplinlerle bir ilişki durumunu söz konusu etmek gerekir. Çünkü eğitsel unsurlar ve süreçleri, yaşamdan bağımsız bir şekilde ele almak mümkün olmayıp bu konuda bütüncül bir yaklaşımın sergilenmesi gerekmektedir. Disiplinler arası yaklaşım, farklı alanların kesişen noktalarını söz konusu etmek ve bu şekilde alanlara hareket kabiliyeti sağlamak bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca alana dair bilgilerin farklı boyutlarda ele alınmasını sağlayarak bir tutarlılık durumu da oluşturmaktadır. Bu nedenle genel olarak dil öğretiminin özel olarak da Türkçe öğretiminin disiplinler arası yaklaşım ile değerlendirilmesi gerekir. Türkçe öğretim programlarına bakıldığında, disiplinler arası yaklaşımın vurgulandığı ve çeşitli açılardan ele alındığı görülür. Türkçe eğitimi lisans programlarında, Türkçe öğretmeni adayları, alan eğitimi ve genel kültür derslerini zorunlu olarak almaktadırlar. Bunların yanında programlarda farklı bazı seçmeli derslerin de okutulduğu görülmektedir. Alan eğitimi, genel kültür dersleri ve seçmeli derslerin programlarda birlikte yer almasının disiplinler arası yaklaşımla ilişkisi bulunmaktadır. Disiplinler arası yaklaşımın bu derslerin içeriklerine ve verilmesi konusunda yöntem ve tekniklere etki ettiği de görülmektedir. Bu çalışmada, Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslere odaklanılmış ve bunların disiplinler arası yaklaşım doğrultusunda nasıl bir çerçeveye sahip oldukları yoklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dil, Türkçe öğretimi, Türkçe eğitimi lisans programları, seçmeli dersler, disiplinler arası yaklaşım.

AN ASSESSMENT ON ELECTIVE COURSES GIVEN AT UNDERGRADUATE PROGRAMS OF TURKISH LANGUAGE EDUCATION WITHIN THE SCOPE OF INTERDISCIPLINARY APPROACH

ABSTRACT

Turkish language education is one of the basic education fields taking place in every stage of education processes within the scope of native language. Language is required for the sustainability of individual and social presence in life, cultural interaction and educational formation. This requirement is related to awareness towards language, cultural and functional dimension of language. In this sense, Turkish language education is a discipline which improves language skills namely, listening, speaking, reading and writing. These skills should not be considered to be a limited concept of language. It should be acknowledged as a concept which is both individual and in relation with other disciplines. Because, educational factors and processes cannot be assessed independently from life and require a holistic approach. Interdisciplinary approach is very important to assess intersecting points of different areas and to ensure mobility among these areas. In addition, a consistency can be ensured by assessing the knowledge of a certain area within various dimensions. For this reason, language education in general and Turkish language education in specific should be assessed with interdisciplinary approach. In Turkish language curricula, interdisciplinary approach is underscored in various aspects. Pre-service Turkish language teachers take area education and general knowledge courses as must courses at

undergraduate programs of Turkish language education. In addition, some elected courses are also given at these programs. Co-existence of area education, general knowledge courses and elected courses at these programs has a relationship with interdisciplinary approach. It can be seen that interdisciplinary approach has also effect on methods and techniques of these courses. This study focuses on the elected courses given at undergraduate programs of Turkish language education and investigates the framework of these courses within the scope of interdisciplinary approach.

Key words: Language, Turkish language education, undergraduate programs of Turkish language education, elected courses, interdisciplinary approach.

GİRİŞ

Birçok disiplinin farklı unsurlardan oluşan bir muhtevaya sahip olduğu bilinmektedir. Bu farklı unsurlar, kendi içerisinde tutarlı bir bütün teşkil etseler de daha üst bir oluşumun elemanları konumunda değerlendirilebilmektedir. Bu bakımdan herhangi bir bilgiyi, yalnızca bir alana veya bir alanın ilgili konularına ilişkin olarak düşünmek yanlıştır. Çünkü bilginin ilişkisel bir mantığa sahip olup elde edilmesinde farklı değişkenlere ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu durum, bilgiyi dikey ve yatay hareketlilik içinde düşünmememize olanak sunar. Yalnızca bir disiplin kapsamında değerlendirilecek bir bilginin hareket kabiliyeti engellenmiş olur.

Geçmişte farklı bilgi kaynakları ve kanallarına bir bütün olarak bakılmış, fakat çeşitli etkenlere bağlı olarak modern dönemlerde uzmanlaşma yönünde bir tercih ortaya konmuştur. Bu durumu, değişik yaklaşımlarla irdelemek mümkün görünse de daha çok bireysel ve toplumsal değişkenlerin etkisiyle açıklamak doğru olur. Yalçın, günümüz için bilgi çağından bahsedildiğini hatırlatarak bu durumun, geçmiş yüzyıllara göre çağımızın bilgi teknolojileri bakımından özel bir önem taşımasından kaynaklandığını belirtir. Ayrıca yirmi birinci yüzyıl için yeni bilgi alanlarının varlığından söz edildiğini söyleyerek asıl önemli olan hususun interdisipliner çalışma yönteminin giderek yaygınlaşması olduğunu ifade eder (2012: 18). Bu bakımdan disiplin temelli bakış açısının kısıtlayıcı boyutları, farklı alanlara ilişkin bilgiler ve yöntemlerle aşılma istenmektedir. Bu noktada sıklıkla başvuru kavramı, bilginin doğasına uygun bir yapıya sahip olan disiplinler arasıdır.

Yıldırım yaptığı çalışmada disiplinler arası anlayışın yeni ve son yıllarda üzerinde önemle durulan bir yaklaşım olduğunu belirtir. Ona göre disiplinler öğretim, belirli bir konu alanı (Matematik, Tarih gibi) çerçevesinde yapılan öğretim olarak düşünülürse, disiplinler arası öğretim kısaca, geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilerek sunulması olarak tanımlanabilir (1996: 89). Kavrama ilişkin başka bir belirleme ise sözlük anlamının iki veya daha fazla akademik disiplinin ya da inceleme alanının birleştirilmesi ya da kapsanması yönündedir (Turna, vd., 2012).

Disiplin temelli uzmanlaşmanın birçok açıdan getirisi söz konusu olsa da günümüzde çoklu bakış açısının sunduğu olanaklardan bütün disiplinlerin yararlanmaya çalıştığı görülür. Tabii ki disiplinler arası yaklaşımı, farklı unsurların sadece bir araya gelmesi şeklinde anlamamalıyız. Söz konusu disiplin içinde farklı unsurların uyumsuzluğu çelişkili olmuş olur. Yıldırım'ın da dikkat çektiği üzere disiplinler arası öğretimi, bir ders saati içerisinde biraz Tarih, biraz Coğrafya, biraz Matematik ya da Müzik işlemek şeklinde düşünemeyiz. Bu tarz bir yaklaşım, yapay bir birleştirme olup geleneksel disiplinler öğretime kılıf geçirmek anlamına gelir (1996: 89). Yine Yıldırım'ın ifade ettiği şekilde disiplinler arası yaklaşım disiplinler öğretimin antitezi değildir (1996: 90).

Turna ve Bolat, yaptıkları çalışmada bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni ve farklı araştırma alanlarında ve yaklaşımlarda tekil disiplinlere bağlı kalınmayıp bu disiplinleri destekleyen başka disiplinlerden de faydalandığını belirtir (2015: 35). Ulusoy da

Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi

kavramın günümüzde nihai bir uygulama gibi sunulmasının arka planına eğilerek küresel sorunlar, yönetim ve ekonomideki değişimlerin yarattığı talepler, üniversite paradigmasındaki değişim ve eğitim boyutlarını göler önüne sermeye çalışır (2007: 2-6). Dolayısıyla disiplin temelli yaklaşımın yaşama dair etkenlere bağlı olarak yeterlilik göstermediği düşünülmekte ve ileri boyuta taşınması için de disiplinler arası yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Yıldırım, disiplinler arası yaklaşıma duyulan ihtiyacın nedenlerini irdeleyerek iki temel tespitte bulunur. Bunlar, psikolojik yönden insanın dünyayı algılayış biçimleri ile gelişen ve değişen bilgi birikimle her geçen gün ortaya yeni çalışma alanlarının çıkması şeklinde sıralar. (1996: 90).

Ulusoy, yaptığı çalışmada disiplin temelli yaklaşım ile disiplinler arası yaklaşım arasındaki ilişkiye ve özellikle disiplinler arası yaklaşım sonrasında oluşan yeni disiplinlere dikkat çeker. Ona göre disiplinler arası yaklaşım ile disiplinlerin kısıtlarını aşmak öngörülse de, disiplinler arası yaklaşım disiplinleri varsaymaktadır ve disiplinlerden hareketle disiplinler arasılık tanımlanmaktadır. Çalışmada ayrıca bilimsel veri ve bilgi üretme sürecinin etkinliği ve verimliliği açısından disiplinler örgütlenmenin yararlı olduğu ve bu yararın devam ettiği üzerinde durulmuştur. Vurgulanan bir diğer husus da disiplinlerin oluşması ve disiplinlerin bir araya gelerek disiplinler arası bir alanı tanımlamalarının doğrusal bir süreç olmayıp statik bir yapı oluşturmadığı yönündedir. Örnek olarak biyokimya ve mikrobiyoloji gibi disiplinler arası alanlar gösterilmekte ve bunların daha sonra kendi başlarına disiplin haline geldikleri belirtilmiştir (2007: 2).

KURAMSAL ÇERÇEVE

Disiplinler Arası Yaklaşım ve Eğitim

Kanatlı ve Çekici, yaptıkları çalışmada kavrama ilişkin olumluluklar ve olumsuzluklara dikkat çekerler. Disiplin temelli eğitimin, alanlarda uzmanlaşmayı beraberinde getirdiği, uzmanların da insan yaşamı için değerli birçok gelişmeyi ortaya koydukları belirtilmiştir. Dolayısıyla disiplin temelli eğitimin kendi çizgisinde birçok başarıya ulaştığı yadsınmaz. Çalışmaya göre disiplin temelli eğitim, başka disiplinlerle arasındaki sınırları kalınlaştırmış, dolayısıyla diğer disiplinlere yabancılaşma tehlikesini doğurmuştur. Bu durum, aynı zamanda o disiplinlerle uğraşan kişilerin diğer disiplinlere uzak kalması anlamını taşır. Oysaki sosyal sorunlar, tek bir disiplinin olanaklarının üstesinden gelemeyeceği kadar karmaşık bir yapı göstermektedir. Ortaya çıkan bu açmazların disiplinler arası bir dayanışma arayışını zorunlu kıldığını belirtilmiş ve bu arayışın sonucunda disiplin temelli eğitimin şiddetli eleştirilere maruz kaldığını ifade etmişlerdir (2013: 223).

Ulusoy, kavramın eğitimle ilişkili boyutu üzerinde dururken ders ve program bazında disiplinler arasılık yaklaşımını tartışır. Özellikle Sabancı Üniversitesini örnek göstererek fakültelerde bölüm bazında bir yapılanmadan kaçınılarak program koordinatörlüklerinin oluşturulduğu üzerinde durur. Programlar idari birim olarak değil, diploma alanı olarak düşünülmüştür. Bu şekilde hiyerarşik bir yapılanma dışında esnek bir anlayış benimsenmek istenmiş ve ders veren öğretim elemanları arasında yaratıcılık, etkileşim, bilgi akışının disiplinler arası bir çerçeveye sahip olması amaçlanmıştır (2007: 4-5). Ulusoy Sabancı Üniversitesindeki dersler ve içeriğine dair de şunları kaydeder:

“Sabancı Üniversitesinde Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ve Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi öğrencileri ilk iki yılda müşterek bir program takip ederler. Öğrenciler en erken iki yıl sonunda diploma alanlarını resmîleştirme durumundadır. Diploma alanını belirleme herhangi bir kısıta tabi değildir ve Fakülteler arası geçiş de mümkündür. Disiplinler arası ders programının çekirdeğini Üniversite Dersleri oluşturur. Üniversite Dersleri tüm Sabancı Üniversitesi lisans öğrencilerinin öğrenimleri süresince almakla yükümlü oldukları ortak derslerdir. Üniversitemizin belirgin özelliğini oluşturan ve diğer üniversitelerden farklı kılan bu dersler, fen bilimleri ile sosyal bilimler arasında

ve her dalın kendi iç branşlarında disiplinler arası yaklaşımını eğitim programının ana felsefesi olarak hayata geçirme çabasıyla tasarlanmıştır” (2007: 6).

Disiplinler Arası Yaklaşım ve Türkçe Öğretimi

Ana dili öğretimine dayalı bir program olarak Türkçe öğretimi, dil ve dil bilinci doğrultusunda ağırlıklı olarak konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerine dayalı bir süreçten oluşmaktadır. Bunun yanında dile dayalı bir öğretim olarak Türkçe öğretiminde edebiyata dönük bilgi ve beceriler de oldukça önemlidir. Çünkü dil ve edebiyat ayrılmaz bir bütün içerisinde değerlendirilir. Türkçe öğretiminin asıl önem kazandığı nokta ise becerilerin öğretiminde taşıdığı eğitsel boyuttan ileri gelmektedir. Türkçe öğretimi öğrencilerinden mezun olduklarında hem dil ve edebiyat hem de eğitim bilimlerinin yeterliliklerine sahip olmaları beklenir. Tabii ki dil, edebiyat ve eğitim kavramlarını dar anlamda birbiri içerisinde ele almak doğru değildir. Bu kavramlar, çok boyutlu kavramlar olup Türkçe öğretimi alanının doğal unsurları olarak değerlendirilmelidir. Aynı zamanda Türkçe öğretimi için disiplinler arasılık konusunda bir zemin teşkil etmektedir.

Kanatlı ve Çekici, Türkçe eğitimi alan yazınında disiplinler arasılık ile ilgili çalışmalara diğer alanlara nazaran rastlanılmadığını belirtir. Şahbaz ve Çekici tarafından yapılan çalışmanın Türkçe eğitiminin bilimsel bir disiplin olarak disiplinler arası olanaklarını belirlediğini, kendi çalışmalarının ise eğitim sürecindeki disiplinler arası olanaklara odaklandığını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda Türkçe dersleriyle disiplinler arası dayanışma sağlayabilecek İngilizce, sosyal bilgiler, T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük, fen ve teknoloji, müzik, görsel sanatlar, bilişim teknolojileri, drama, düşünme eğitimi, medya okuryazarlığı dersleri belirlenmiş ve bu dersler zamansal koşutluk ve aşamalılık açısından çözümlenmeye çalışılmıştır (2013: 225). Şahbaz ve Çekici ise Türkçenin öğretimini bilimsel temeller üzerine yapılandırmanın disiplinler arası çalışmayı zorunlu kıldığını belirtip Türk dili ve edebiyatı eğitimi, eğitim bilimleri, psikoloji, sosyoloji, psikiyatri, nöroloji gibi disiplinlerdeki verilerin ışığında daha sağlıklı Türkçe öğretildiğini ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda Türkçe öğretiminin diğer disiplinlerle kurduğu ilişkilerin betimlenmesi yönünde eğitim bilimleri, dilbilim, yazınbilim, sosyoloji, psikoloji, tarih ve tıp alanlarını incelemelerine dâhil etmişlerdir. (2012: 2374-2375). Ayrıca her ne kadar bilimsel bir disiplin olmasa da kişisel gelişimin de Türkçe öğretimi ile ilgisinden de bahsetmişlerdir (2012: 2380). Bu çalışmada ise Türkçe öğretimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslere odaklanılıp bu derslerin disiplinler arası yaklaşım bağlamında ne gibi somut karşılıklara sahip olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında vurgulanan kavramlardan biri disiplinler arası yaklaşımdır. Öğretim programının temel felsefesi başlığı altında disiplinler arası yaklaşıma dair şu ifadeler yer verilmiştir:

“Öğretim programlarında “birey” olmanın aynı zamanda çok daha geniş bir “dünya ailesi”ne ait olmak olduğunun bilincine varacak, yaşadığı topluma ve ülkesine, toprağına samimi bir hisle bağlanacak, bilim ve teknolojiyi etkin şekilde kullanarak gerekli teknik bilgi, birikim, beceri ve yeterliliklere sahip kuşaklar yetiştirmek hedeflenmiştir. Farklı disiplinlerin bir arada olduğu ama nihayetinde sadece bu disiplinlerin toplamından ibaret olmadığı, kendi niteliklerini taşıyan bir “bütün”e sahip ve aynı zamanda disiplinler arası etkileşimin açık olduğu bir yaklaşımla sadece hedefi değil, yolu da inşa eden bir içerikle öğretim programları hazırlanmıştır” (MEB, 2017).

Ayrıca ölçme ve değerlendirme başlığı altında disiplinler arası yaklaşıma, öğrencilere sorulacak soruların eski ve yeni bilgileri birleştirmesi, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirme özelliğini taşıması gerektiği şeklinde işaret edilmiştir. Dolayısıyla Türkçe öğretimini gerçekleştirecek öğretmenlerin de bu yaklaşımı benimsemeleri ve öğretim süreçlerini

Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi

bu şekilde yürütmeleri önemlidir. Sadece Türkçe öğretimi programı için düşünülmesi de üniversitelerde çift ana dal, farklı programlardan yatay geçiş kabulü ve ders intibakları, değişim programları gibi imkânların disiplinler arası yaklaşım bağlamında değerlendirilmesi mümkündür.

YÖNTEM

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, örnek üniversiteler çerçevesinde Türkçe öğretimi programlarında okutulan seçmeli dersler ve içeriklerinin disiplinler arası yaklaşımla ele alınması amaçlanmıştır. Söz konusu inceleme ile Türkçe öğretimini gerçekleştirecek öğretmen adaylarına okutulan seçmeli dersler ve içeriklerinin disiplinler arası yaklaşımı benimsetecek bir özellik gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlgili üniversitelerin internet sayfalarından Türkçe eğitimi programlarına ulaşılmış, sekiz dönemde okutulan seçmeli dersler ve içeriklerine bakılmıştır. Veri toplamada doküman inceleme yöntemi kullanılarak seçmeli dersler ve içerikleri analiz edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, Türkçe öğretimi lisans programları ile okutulan seçmeli derslerin sayısının fazla olması bakımından Muş Alparslan Üniversitesi ve 19 Mayıs Üniversitesinin Türkçe eğitimi programlarında okutulan seçmeli derslerin incelenmesi ile sınırlıdır.

BULGULAR

Türkçe Eğitimi Lisans Programlarında Okutulan Zorunlu ve Seçmeli Dersler

Türkçe öğretimi lisans programı ile disiplinler arası yaklaşım arasında kurulacak ilişki okutulan dersler üzerinden söz konusu edilebilir. Bu nedenle öğrencilerin eğitim süreçlerinde aldıkları dersler ve içeriklerine bakmakta fayda vardır.

Türkçe öğretimi lisans programlarında okutulan dersler birçok açıdan değerlendirilebilir. Sadece teorik olarak okutulan derslerin yanında teori ve uygulama dayalı dersler de ağırlıklı bir yer tutar. Bunun dışında alan dersleri ve genel kültür dersleri olmak üzere iki farklı kategori de söz konusudur. Bu derslerin bazıları zorunlu, bazıları ise seçmeli dersler olarak verilmektedir. Zorunlu dersler, bütün Türkçe öğretimi programlarında ortak şekilde okutulur. Seçmeli dersler ise bazı değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterir. Alan ve genel kültür derslerinin doğal olarak disiplin temelli ve disiplinler arası ilişkiye dayalı bir boyutu söz konusudur. Seçmeli derslerin ise alan bilgisini destekleyici ve öğrenciye farklı açılardan olumlu etkide bulunacak bir mantıkla verildiği söylenebilir. Bu açıdan seçmeli derslerin öğretimde bir çeşitlilik oluşturduğu ve daha çok disiplinler arası bir boyutunun olduğu yadsınamaz.

Yapılan araştırma sonucunda örnek üniversitelerin Türkçe eğitimi bölümlerinde farklı seçmeli derslerin okutulduğu görülmektedir. Genel bir bakış yöneltildiğinde şu tabloya ulaşılmaktadır:

Tablo 1: Okutulan Seçmeli Dersler

Sayı	Üniversite/Türkçe Eğitimi Lisans Programı	Okutulan Seçmeli Ders sayısı	Ders kodu ve dersler
1	Muş Alparslan Üniversitesi/Türkçe Eğitimi	16	1. SEÇ I: Farsça I 2. SEÇ III: Karşılaştırmalı Dilbilgisi I 3. SEÇ IV: Medeniyet ve Kültür Teorisi 4. SEÇ II: Eski Türk Edebiyatında Metin İncelemesi 5. SEÇ III: Karşılaştırmalı Dilbilgisi 6. SEÇ I: Farsça II 7. SEÇ I: Şiir Okuma Sanatı 8. SEÇ I: Türkçe Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar 9. SEÇ II: Siyasal Coğrafya ve Jeopolitik 10. SEÇ: Dünya Eğitim Tarihi 11. SEÇ I: Metin İnceleme Teknikleri 12. SEÇ II: Eski Türk Edebiyatında Nesir 13. SEÇ I: Türkiye Türkçesi Uygulamaları 14. SEÇ III: Günümüz Dünya Sorunları 15. SEÇ II: Herkes İçin Spor 16. SEÇ III: Pratik İngilizce
2	19 Mayıs Üniversitesi	12	1. A Seçmeli I (Metin Bilgisi) 2. A Seçmeli I (Sözlük Bilimi) 3. GK Seçmeli I (Doğu ve Batı Düş.) 4. GK Seçmeli I (İnsan Hak.Dem.Eğt.) 5. GK Seçmeli I (Temel Türkçe I) 6. A Seçmeli II.(Yaşayan Türk Lehçeleri) 7. A Seçmeli II (Türkçenin Güncel Sorunları) 8. A Seçmeli III (Çağdaş Türk Şiiri İncelemeleri) 9. A Seçmeli III (Edebi Eleştiri) 10. GK Seçmeli II (Türk Mitolojisi) 11. GK Seçmeli II (Dil Felsefesi) 12. GK Seçmeli II (Temel Türkçe II)

Tabloda görüldüğü gibi iki üniversitenin seçmeli dersleri sayı, kod ve isim açısından bazı benzerlikler ve farklılıklar içermektedir. Seçmeli dersler, sayı bakımından üç üniversitede birbirine yakındır. Seçmeli dersler, 19 Mayıs Üniversitesinde A seçmeli (alan seçmeli), GK seçmeli (genel kültür seçmeli) olarak kodlanmıştır. Muş Alparslan Üniversitesinde ise bu ayrıma gidilmemiştir. Derslerin bu şekilde kodlanması, öğrencide okuduğu alanın derslerine yönelik bir bilinç durumu oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca seçmeli dersler, çoğunlukla alanın ortak derslerine doğrudan katkısı olacak dil ve edebiyat becerileri ile eğitim bilimlerine yakın sayılabilecek derslerden oluşmaktadır. Okutulan kimi seçmeli derslerin ise alana hâkim kavramsal çerçeveyi biraz açacak ve farklı disiplinler ile etkileşimi sağlayacak bir özellik gösterdiği söylenebilir. Bu açıdan söz konusu bazı derslerin disiplinler arası yaklaşım bağlamında ele alınması daha doğru görünmektedir.

Örnek Seçmeli Dersler

Örnek olarak verilen seçmeli dersler, alan dersleriyle yakın bir ilişki kurulabilecek derslerden çok alana uzak sayılabilecek disiplinler çerçevesinde düşünülmüştür. Bu bakımdan dil ve edebiyat becerileri ile eğitim bilimleri kapsamında değerlendirilebilecek dersler yerine, daha farklı becerilerin izlenebileceği dersler tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2: Örnek Seçmeli Dersler ve Öğrenme Çıktıları

Üniversite	Okutulan seçmeli ders	Haftalık ders saati	Dersin öğrenme çıktıları

Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi

SEÇ	IV:	2	1. Medeniyet ve Kültür Kavramını öğrenir. 2. Medeniyet ve Kültür münasebetini kavrar
		2	1. Siyasal coğrafyanın temel kavramlarını tanıır 2. Jeopolitik kavramı ve güç parametrelerini analiz edebilir 3. Stratejik teori yetersizliği ve sonuçlarını değerlendirme becerisi kazanır 4. Türkiye'nin uluslararası konumundan kaynaklanan fırsat ve tehditleri kavrar 5. Türkiye'nin yakın kara havzasının önemini değerlendirebilir 6. Türkiye'nin yakın deniz havzasının önemini anlar 7. Türkiye'nin yakın kıta havzasının bilinmesi ve anlaşılmasını önemini kavrar 8. Türkiye'nin stratejik bağlantılarını bilir ve dış politika araçlarının önemini yorumlar 9. Stratejik dönüşümler perspektifinde Balkanlar'ın önemini kavrar 10. Dünya devletlerinin Ortadoğu politikaları ile mukayeseli bir şekilde Türkiye'nin Ortadoğu politikasını yorumlar 11. Türkiye'nin Avrasya denkleminde Asya politikalarını yorumlar 12. Türkiye'nin Avrupa Birliği politikalarını değerlendirebilir 13. Türkiye'nin yeraltı zenginliklerinden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin önemini anlar 14. Küresel dengeler ışığında Türkiye'nin dış politikasını yorumlayabilme becerisi kazanır
SEÇII: Siyasal Coğrafya ve Jeopolitik			
SEÇ	III:	2	1. Evrensel düşünebilme becerisi edinebilme. 2. İnsan haklarının içeriğini kavrayabilme. 3. Nüfus artışının nedenlerini tespit edebilme. 4. Hızlı şehirleşmeye yönelik etkili öneriler geliştirebilme. 5. Şiddetin önlenmesine yönelik çözümler sunabilir. 6. Eğitim sorunlarını tartışabilir ve çözüm önerileri getirebilir.
Günümüz Dünya Sorunları			
		2 (Uyg.)	1. Sağlık ,spor ve egzersizin tanımı ve önemi 2. Esas faaliyet öncesi ısınma 3. Esas faaliyetin icrası (voleybol) 4. Dinlenme şekilleri (Aktif ve Pasif Dinlenmeler) 5. Sporun Sosyolojik faydaları 6. Sporun psikolojik faydaları 7. Sporun fizyolojik faydaları 8. Spor organizasyonları 9. Dünya Şampiyonaları 10. Olimpiyatlar 11. Sporun insana sağladığı faydalar 12. Spor organizasyonlarının kuralları
SEÇ	II:		
Herkes İçin Spor			
19 Mayıs Üniversitesi	GK Seçmeli I (Doğu ve Batı Düş.)	2	1. Doğu medeniyetinin Batı düşüncesinin temelini oluşturduğunu kavrar. 2. Doğu tefekkürlerinin medeniyetin bir parçası olduğunu anlar. 3. Doğu düşüncesinin kültürel kaynaklarını anlar. 4. Batı'nın kendiliğinden oluşmadığını kavrar.
	GK Seçmeli I (İnsan Hakları Demokrasi Eğt.)	2	1. Hak arama özgürlüğünde son noktanın, ulusal hukuk olmadığını ve gerek uluslararası gerekse de bölgesel hak arama yolları bulunduğunu öğrenecekler. 2. Bölgesel sistemlerde insan haklarının korunmasını öğrenecekler. 3. Hakların kayıtlanması rejimini öğrenecekler. 4. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını öğrenecekler. 5. Düşünce ve ifade özgürlüğünü öğrenecekler.

GK Seçmeli II (Türk Mitolojisi)	2	1. Mitoloji türünü ve özelliklerini tanıır. 2. Dünya mitolojisinin temel eserlerini öğrenir ve Türk mitolojisine etkisini fark eder. 3. Türk mitolojisinin temel özelliklerini ve metinlerini öğrenir. 4. Mitolojik unsurları ve edebi eserlerdeki yansımalarını kavrar. 5. Mitolojik unsurlar taşıyan metinlerin eğitimde kullanılma amacına ilişkin fikir sahibi olur.
---------------------------------------	---	--

Tartışma

Tablo 2 doğrultusunda genel olarak örnek seçmeli dersleri ve öğrenme çıktılarını değerlendirdiğimizde seçmeli derslerin bazı açılardan disiplinler arası yaklaşıma cevap verecek nitelikte olduğunu, bazı açılardan ise eksik kaldığı görülmektedir. Seçmeli derslerin programlarda okutulmasının disiplinler arası yaklaşım için temel teşkil edecek bir tercihe yönelik olduğu, fakat ders içeriklerinin disiplinler arası mantığı doğrultusunda planlanmadığı ve tekil bir özellik gösterdiği söylenebilir. Bu konuda yapısal planlamalara ihtiyaç duyulduğu ve ders içeriklerinin buna göre düzenlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca bir program bünyesinde okutulan seçmeli derslerin bazılarının birbirine benzer isim ve içeriğe sahip olmaları, öğrencide tekrar hissi oluşturmakta ve dolayısıyla dersi işlevsiz kılabilmektedir. Bu anlamda seçmeli dersleri, Türkçe öğretiminin temel becerilerini takviye edecek bir mantıkla oluşturmak yerine, disiplinler arası yaklaşımın yaratıcı, özgün ve sıra dışı mantığıyla oluşturmak faydalı olacaktır. Veri analizinde seçmeli derslerin sadece teorik anlamda disiplinler arası yaklaşımı desteklemelerinin yetmeyeceği, işlenişte gerekli yöntem ve tekniklere başvurulması gerektiği anlaşılmaktadır. Doğası gereği dil ve edebiyat bilgisi ve becerilerini gerektiren Türkçe öğretimi, eğitim bilimleri çatısı altında sosyal bilimlerle kopmaz bir ilişki içerisinde. Öğrencilerin bu ilgiyi kurmaları için Türkçe öğretiminin ana kavramlarını bütünsellik ilkesi içerisinde benimsemeleri oldukça önemlidir. Ders çıktılarının bildirdiği yargılara bakıldığında çoğunlukla “kazanır, öğrenir, kavrar” gibi zihinsel sonuçlara odaklanıldığı görülmektedir. Hâlbuki Türkçe öğretiminin ilkeleri arasında sayılan ve disiplinler arası yaklaşımın desteklediği yaparak yaşayarak öğrenme, hayatilik gibi eğitsel unsurlar uygulama gerektirmektedir. İncelenen seçmeli derslerin biri dışında hepsinin iki (2) saatlik teori dersinden oluştuğu görülmektedir.

Yıldırım, yaptığı çalışmada etkili bir disiplinler arası program geliştirmek için bazı ilkeler ileri sürmekte ve kimi değerlendirmelerde bulunmaktadır (1996: 93). Bunları seçmeli dersler için uyarlamaya çalıştığımızda ele alabileceğimiz değerlendirme kriterleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Okutulan dersin, öğrencilerin güncel ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılaması gerekir.
2. Okutulan dersin teoriden çok pratiğe dayalı olması gerekir.
3. Ders içeriği düşünme, yeni düşünceler üretme ve sınıf içi aktif katılımı sağlamalıdır.
4. Dersler dar kapsamlı, sadece bir disiplinin hâkim olduğu bir içeriğe sahip olmamalı.
5. Ders içeriğinin disiplinler arası bir mantığa sahip olması için bir disipline dayalı olarak okutulmasından daha etkili olması gerekir.
6. Ders içeriği farklı disiplinlerden gelen katkıyla anlamlı bir yapıya sahip olmalıdır.
7. Ders, öğrenciye sadece ilgili konuların öğrenilmesi katkısının ötesinde farklı bakış açılarını kullanabilme, yeni düşünme biçimlerine açık olma, farklı alanlardan gelen bilgiyi anlamlı ve etkili bir şekilde kullanabilme becerisini kazandırmalıdır.

Seçilen örnek yedi dersin öğrenme çıktılarına bakılarak, söz konusu yedi kriteri sağlayıp sağlayamadıkları Tablo 3 aracılığı ile gösterilebilir. Söz konusu kriterler, ders çıktılarında bulgulanmışsa (X) işaretiyle gösterilmiş, ilgili ders çıktılarının numaraları da parantez içinde gösterilmiştir:

Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi

Tablo 3: Derslerin Disiplinler Arası Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi

Üniversite	Okutulan seçmeli ders	Dersin öğrenme çıktıları	1	2	3	4	5	6	7
	SEÇ IV: Medeniyet ve Kültür	1. Medeniyet ve kültür kavramını öğrenir. 2. Medeniyet ve kültür münasebetini kavrar.	X (1-2)						X (1-2)
	SEÇII: Siyasal Coğrafya ve Jeopolitik	1. Siyasal coğrafyanın temel kavramlarını tanır. 2. Jeopolitik kavramı ve güç parametrelerini analiz edebilir. 3. Stratejik teori yetersizliği ve sonuçlarını değerlendirme becerisi kazanır. 4. Türkiye'nin uluslararası konumundan kaynaklanan fırsat ve tehditleri kavrar 5. Türkiye'nin yakın kara havzasının önemini değerlendirebilir. 6. Türkiye'nin yakın deniz havzasının önemini anlar. 7. Türkiye'nin yakın kıta havzasının bilinmesi ve anlaşılmasını önemini kavrar. 8. Türkiye'nin stratejik bağlantılarını bilir ve dış politika araçlarının önemini yorumlar. 9. Stratejik dönüşümler perspektifinde Balkanlar'ın önemini kavrar. 10. Dünya devletlerinin Ortadoğu politikaları ile mukayeseli bir şekilde Türkiye'nin Ortadoğu politikasını yorumlar. 11. Türkiye'nin Avrasya denkleminde Asya politikalarını yorumlar. 12. Türkiye'nin Avrupa Birliği politikalarını değerlendirebilir. 13. Türkiye'nin yeraltı zenginliklerinden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin önemini anlar. 14. Küresel dengeler ışığında Türkiye'nin dış politikasını yorumlayabilme becerisi kazanır.	X (12,1 3)			X (2, 12,1 3)	X (8,1 0,12)	X (8,1 2,13)	X (1- 12)

SEÇ III: Günümüz Dünya Sorunları	1.	Evrensel düşünme becerisi edinebilme.					
	2.	İnsan haklarının içeriğini kavrayabilme.					
	3.	Nüfus artışının nedenlerini tespit edebilme.					
	4.	Hızlı şehirleşmeye yönelik etkili öneriler geliştirebilme.	X (3,4, 5,6)	X (4,5, 6)	X (3, 4,5, 6)	X (3,4, 5,6)	X (1- 6)
	5.	Şiddetin önlenmesine yönelik çözümler sunabilir.					
	6.	Eğitim sorunlarını tartışabilir ve çözüm önerileri getirebilir.					
SEÇ II: Herkes İçin Spor	1.	Sağlık ,spor ve egzersizin tanımı ve önemi					
	2.	Esas faaliyet öncesi ısınma	X (1- 12)	X (1- 12)	X (2, 3,4,)	X (5,6, 7)	
	3.	Esas faaliyetin icrası (voleybol)					
	4.	Dinlenme şekilleri (Aktif ve Pasif Dinlenmeler)					
	5.	Sporun Sosyolojik faydaları					
	6.	Sporun psikolojik faydaları					
	7.	Sporun fizyolojik faydaları					
	8.	Spor organizasyonları					
	9.	Dünya Şampiyonaları					
	10.	Olimpiyatlar					
	11.	Sporun insana sağladığı faydalar					
	12.	Spor organizasyonlarının kuralları					
GK Seçmeli I (Doğu ve Batı Düş.)	1.	Doğu medeniyetinin Batı düşüncesinin temelini oluşturduğunu kavrar.	X (1- 4)				X (1- 4)
	2.	Doğu tefekkürlerinin medeniyetin bir parçası olduğunu anlar.					
	3.	Doğu düşüncesinin kültürel kaynaklarını anlar.					
	4.	Batı'nın kendiliğinden oluşmadığını kavrar.					
19 Mayıs Üniversitesi	GK Seçmeli I (İnsan Hakları Demokrasi Eğt.)	1.	Hak arama özgürlüğünde son noktanın, ulusal hukuk olmadığını ve gerek uluslararası gerekse de bölgesel hak arama yolları bulunduğunu öğrenecekler.				
		2.	Bölgesel sistemlerde insan haklarının korunmasını öğrenecekler.	X (1- 5)			X (1- 5)
		3.	Hakların kayıtlanması rejimini öğrenecekler.				
		4.	Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını öğrenecekler.				
		5.	Düşünce ve ifade özgürlüğünü öğrenecekler.				

Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi

GK Seçmeli II (Türk Mitolojisi)	1.	Mitoloji türünü ve özelliklerini tanıır.			
	2.	Dünya mitolojisinin temel eserlerini öğrenir ve Türk mitolojisine etkisini fark eder.			
	3.	Türk mitolojisinin temel özelliklerini ve metinlerini öğrenir.			
	4.	Mitolojik unsurları ve edebi eserlerdeki yansımalarını kavrar.	X (1)	X (4,5)	X (4,5)
	5.	Mitolojik unsurlar taşıyan metinlerin eğitimde kullanılma amacına ilişkin fikir sahibi olur.			

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Türkçe eğitimi lisans programlarında disiplin temelli dersler ile disiplinler arası yaklaşım bağlamında değerlendirilebilecek seçmeli dersler okutulmaktadır.
2. Türkçe öğretimi programlarında okutulan seçmeli derslerin daha çok dil ve edebiyat becerileri ile mesleki bilgiye dönük olduğu görülmektedir.
3. Programda okutulan seçmeli dersler ile ortak/zorunlu dersler arasında doğrudan ve dolaylı bağlantılar kurmak mümkündür.
4. Seçmeli derslerin bazılarında verilen kodlar, öğrencinin disiplinler arası bir mantık edinimine olumlu etkide bulunmaktadır. Programlarda buna benzer detaylara yer vermek öğretici olacaktır.
5. Farklı seçmeli derslerin okutulması, disiplinler arası yaklaşım çerçevesinde ele alınabilirken ders içeriklerinin yaklaşımın ilkeleri ile düzenlenmesinde bazı eksikler söz konusudur. Bu durum, seçmeli derslerin disiplinler arası felsefesinden uzak, biçimci bir şekilde ele alındığı izlenimini oluşturmaktadır.
6. Seçmeli derslerin disiplinler arası bir karşılığa sahip olup olmadığını anlamak için ders çıktılarının yanında süreç odaklı bir takibin yapılması yararlı olacaktır.
7. Programlarda disiplinler arası yaklaşım, doğrudan teorik ve uygulamalı boyutuyla seçmeli ders olarak okutulabilir.
8. Bir program bünyesinde benzer ad ve içeriğe sahip derslerin seçmeli olarak okutulması yerine, farklı disiplinler boyutları olan derslere yer vermek ve öğrencileri bunları seçme konusunda teşvik etmekte yarar vardır.
9. Seçmeli dersler, seçilirken ve içerikleri hazırlanırken Türkçe öğretiminin temel becerilerini takviye edici bir gözle değil, disiplinler arası yaklaşımı doğrultusunda ele alınmalıdır.
10. Seçmeli derslerin teorik anlamda disiplinler arası yaklaşımı doğrultusunda oluşturulması yanında işlenişinde disiplinler arasılığı destekleyecek yöntem ve tekniklere başvurulması gerekir.
11. Seçmeli dersler daha çok teorik dersler olarak düşünülmüştür. Uygulamaya ağırlık vermek disiplinler arası yaklaşımıyla bağdaşır görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2013). Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 223-234.
- MEB, (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar. Ankara.
- Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Türkçe Eğitimi. Electronic Turkish Studies, 7(3), p.2367-2382.

- Turna, Ö. ve Bolat, M. (2015). Eğitimde disiplinlerarası yaklaşımın kullanıldığı tezlerin analizi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(1), 35-55.
- Turna, Ö., Bolat, M., ve Keskin, S. (2012). "Disiplinlerarası yaklaşım: Müzik, fizik, matematik örneği." X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi (X. UFBMEK), 27-30 Haziran 2012 (2012).
- Ulusoy, G. (2007). Disiplinlerarası araştırma ve eğitim. Değişim Çağında Yüksek Öğretim: Global Trendler – Paradigmatik Yönelimler, Coskun Can Aktan (Editör), İzmir: Yaşar Üniversitesi, Mart 2007, 389-398.
- Yalçın, A. (2012). Türkçe Öğretim Yöntemleri (3. bs.). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(12), 89-94.